

ЛІТЕРАТУРНИЙ ТЕКСТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Рябуха Т. В., Гостіщева Н. О., Харченко Т. І.

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, Україна

Ключові слова: іноземні мови, міжкультурна компетенція, літературний текст.

Keywords: foreign languages, cross-cultural competence, literary text.

Сучасна освітня парадигма пропонує перенесення акценту зі знанневого підходу до діяльнісного, особистісно-орієнтованого, що включає не лише набуття фундаментальних знань і практичних навичок, достатньо сприяючих входженню в професію, але й розвиток здібностей до самоосвіти, самовдосконалення, самоствердження, самовизначення, саморегуляції, досягнення поставлених цілей.

У багатьох країнах світу (США, країн Західної та Східної Європи, державах СНД) проводяться радикальні реформи освіти, засновані на міжнародному науковому, теоретичному і практичному досвіді, який термінологічно увійшов до науки та педагогічної діяльності як “компетентнісний підхід” в освіті.

Компетентність – це володіння певною компетенцією, тобто знаннями та досвідом власної діяльності, які дозволяють виносити об’єктивні судження і приймати точні рішення.

Компетенції можуть бути різними. Зокрема Рада Європи, розглядаючи питання навчання протягом життя, висунула вісім ключових компетенцій осо-

бистості: (1) спілкування рідною мовою; (2) спілкування іноземними мовами; (3) математична грамотність та базові компетенції в науці та технологіях; (4) комп’ютерна грамотність; (5) засвоєння навичок до навчання; (6) соціальні та громадські компетенції; (7) почуття новаторства та підприємництва; (8) обізнаність та здатність реалізовувати себе в культурній сфері [1].

Інтеграція України у європейський та світовий освітній простір зумовлює нове бачення основної мети вивчення іноземних мов. Відбувається зміна статусу навчальної дисципліни “іноземна мова”. Оскільки мова – це соціальне явище, то головною умовою оволодіння нею є проникнення в культуру народу. У зв’язку з цим перед вищими навчальними закладами, що готують майбутніх викладачів іноземних мов, стоїть мета підготовки вчителів, які є трансляторами інших культур. Від того, як ця мета буде реалізована, залежить успіх навчання іноземних мов і культур в інших типах навчальних закладів.

Володіння вміннями міжкультурної комунікації є однією з основних

вимог, які висуваються до сучасного вчителя, і повинно обов'язково враховуватися при підготовці вчителя іноземної мови, оскільки вчитель іноземної мови бере на себе функцію не тільки ознайомлення учнів з особливостями іншої культури, але й формування в них полікультурної тактовності, поваги до цінностей іншої культури [2].

Для формування міжкультурної компетенції студентів під час навчання іноземної мови необхідно дотримуватися певної методики, яка б визначала види навчальної діяльності, теми, види вправ, послідовність і характер завдань, засоби навчання тощо.

Використання літературних текстів на заняттях з практичного курсу іноземної мови допомагає вирішити цю задачу, оскільки вони містять різну країнознавчу інформацію. Літературний текст надає студенту можливість дізнатися, як думають люди іншої культури, які проблеми вони мають, про що мріють, як політичні або соціальні відносини ці мрії втілюють, або їм перешкоджають. Іноді ситуація твору, проблеми, представлені в ньому, стають зрозумілими тільки тоді, коли залучається широкий історичний та політичний контекст. Таким чином, літературні тексти передбачають, що читач має певні країнознавчі знання.

Крім того, зміст тексту завжди представлено з певної точки зору – це може бути перспектива персонажа або перспектива автора. Точка зору студента також має значення, адже події та події сприймаються ним на тлі

особистих знань, очікувань, спогадів. Один і той же текст читається і розуміється по-різному. Носій мови читає текст не так як іншомовний читач, читачі всередині культурного простору також мають різне прочитання тексту, різні точки зору на одні й ті ж події. В залежності від того, яким соціокультурним фоном володіє читач, проблеми і переживання героїв для нього вплетені у цілий клубок емоцій, так що до об'єктивного значення приєднується суб'єктивне. Навіть якщо при читанні важко розділити ці обидва компоненти, їх розрізнення важливо для дидактики.

Літературні тексти можуть бутити відкритими, багатозначними. Ця відкритість, незавершеність тексту спонукає студентів до побудови смислових взаємозв'язків, наближення до чужої перспективи. Студент повинен зрозуміти позамовні факти взаємозв'язку і поєднати це з конкретними постатями, ситуаціями та подіями тексту, так щоб вони стали зрозумілими. Таким чином, резюмуючи, назовемо наступні підстави для роботи з літературними текстами:

1. Літературні тексти містять країнознавчу інформацію та допомагають краще зрозуміти культуру чужої країни.
2. Літературні тексти впливають на студентів не тільки когнітивно, але й емоційно.
3. Літературні тексти не однозначні, вони завжди спонукають до роздумів.

При безпосередньому відборі літературних текстів для заняття слід враховувати такі дидактичні чинники:

- чи буде текст цікавим для студентів, в тому числі у країнознавчому плані;
- чи є у студентів необхідні країнознавчі фонові знання (якщо «так», то, як їх можна активізувати; якщо «ні», то, як ці знання можна надати);
- чи відповідає зміст тексту досвіду студента;
- чи не буде текст занадто складним у мовному плані;
- чи має текст виховний потенціал;
- чи зможе текст спонукати студентів до пошуку нових знань.

Крім того, дуже важливим є застосування діяльнісно-орієнтованого підходу до текстів, при якому студенти трансформують текст, дописують його до кінця, приймають перспективу якогось персонажа та обмірковують, що вони зробили б у цій ситуації або як би відчували себе в ній, пишуть щоден-

ник або лист, складають діалог та розігрують його тощо.

Таким чином, творча робота над літературним текстом на заняттях з іноземної мови сприяє досягненню головнього завдання навчання майбутніх вчителів іноземної мови, а саме формуванню їхньої міжкультурної компетенції.

Література

1. Ключевые компетенции для обучения в течение всей жизни [Электронный ресурс] // Рекомендации парламента и Совета Европы от 18 декабря 2006 г. о ключевых компетенциях обучения в течение жизни (2006/962/ЕС). – Режим доступа: http://adukatar.net/?page_id=141.
2. Рябуха Т. В., Гостищева Н. О., Харченко Т. І. Про необхідність підготовки викладача іноземних мов до міжкультурної комунікації / Т. В. Рябуха, Н. О. Гостищева, Т. І. Харченко // «Pedagogika. Współczesne problemy i perspektywy rozwoju» (30-31.01.2017) – Warszawa, 2017. – № 2 – С. 31-34.